

підкреслений та закріплений законодавцем через визначення специфічної обстановки воєнного стану як кваліфікуючої та особливо кваліфікуючої ознаки протиправного діяння.

Література:

1. Стратегія реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року, схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 р. № 1153-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-51>

PROBLEMATIC ASPECTS OF LEGAL REGULATION OF CUSTOMS AFFAIRS IN THE LIGHT OF ADAPTATION OF UKRAINIAN LEGISLATION TO THE EU

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МИТНОЇ СПРАВИ У СВІТЛІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЄС

Ivasiuk I. G.

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor
of the Department of Jurisprudence,
Chernivtsi Institute of the International
Humanitarian University
Chernivtsi, Ukraine*

Івасюк І. Г.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри юриспруденції,
Чернівецький інститут
Міжнародного гуманітарного
університету
м. Чернівці, Україна*

Питання адаптації законодавства України у сфері митної справи до законодавства ЄС, впровадження світових та європейських практик у митній діяльності в Україні не були предметом досить детального дослідження в юридичній науці в Україні, хоча деякі аспекти розглядалися в працях наступних вчених юриспруденції: Бережнюк І.Г., Герчаківський С.Д., Додін Є.В., А.І. Калініченко, С.В. Ківалов, Б.А. Кормич, О.С. Нагорічна, П.В. Пашко, І.В. Несторишин,

С.М. Перепьолкін, І.В. Письменний, Д.В. Приймаченко, К.К. Сандровський, О.П. Федотов, В.В. Ченцов та ін.

Можна констатувати, що на сьогодні існує велика кількість правил, регулюючих відносини, які виникають у сфері митної справи. Взагалі, існування такої групи правових норм, як митні норми, у жодного не викликає сумніву. Однак немає єдиної точки зору відносно їх галузевої належності. Одна група вчених висловлює думку, що норми митного законодавства складають підгалузь адміністративного права а інші наполягають на самостійності галузі митного права тощо. Спробуємо розібратися з місцем митного права у системі права України детальніше.

Інтеграція України у світову економічну спільноту, укладання нею багатьох двосторонніх та багатосторонніх угод обумовили зміну умов обчислення та сплати митних платежів, їх відстрочки, надання гарантій сплати митних платежів комерційними банками та інші фінансові операції, що, у свою чергу, потягло за собою появу великої кількості норм, регулюючих фінансові відносини в митній справі. Тому в даний час питання про місце митного права в системі (структурі) права України повинно вирішуватися з інших позицій.

Митна справа за своїм складом та структурою – явище складне і багатопланове, яке має комплексний характер, а тому й суспільні відносини у сфері митної справи можуть бути поділені на групи, що відрізняються значною специфікою та регулюються нормами різних галузей права. Вчені, які досліджували проблеми митної справи та митного законодавства, дійшли висновку про те, що митне право – самостійна галузь права. Так, С.В.Ківалов та Б.А. Кормич вбачають у цьому державний інтерес та звертають увагу на те, що прийняття кодифікованого акта (Митного кодексу України) стало підставою для подальшого формування цієї галузі, своєрідною декларацією про намір розширити правове поле регулювання у сфері митних правовідносин [1].

Аналізуючи особливості суспільних відносин, що виникають у сфері митної справи, та особливості їх правового регулювання, стає можливим визначення специфіки предмета митного права, методів регулювання митних відносин та специфіки митного

законодавства, що створює правові підстави визнання митного права.

Під предметом митного права слід розуміти суспільні відносини, які виникають у сфері митної справи і які це право регламентує, закріплює та охороняє. Ці відносини складаються в процесі або з приводу переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон. Як правило, митні відносини виникають у зв'язку із здійсненням митними органами функцій з економічної охорони державного кордону (митне регулювання, оподаткування, валютний контроль та ін.) та контролю за переміщенням через кордон матеріальних предметів.

Взяті разом різноманітні напрями діяльності митних органів спрямовані на здійснення митної політики, яку впроваджує держава. Предмет митного права можна визначити і як відносини, що виникають при здійсненні митної політики у зв'язку із встановленням конкретного митного режиму при переміщенні товарів (транспортних засобів) через митний кордон.

Правову основу митної справи в Україні складають дві групи норм: 1) норми національного законодавства; 2) норми міжнародних конвенцій та угод із питань митної справи, а також норми дво- та багатосторонніх договорів із питань митної справи, які Україна уклала в установленому законом порядку, тобто норми міжнародного права. Немає сумніву, що головною правовою основою цього виду державної діяльності є законодавство України з питань митної справи (тобто національне законодавство). У ст. 7 Митного кодексу України [2]. визначено, що входить до цього поняття. У ній зазначено, що законодавство України з питань митної справи охоплює Конституцію України, Митний кодекс, закони України тощо.

У правовому регулюванні діяльності митних органів визначальними є норми Конституції України [3]. Конституція безпосередньо не регулює діяльності митних органів у зазначеній сфері. Однак саме в ній закріплено загальні засади діяльності державних органів, основною з яких є законність. Крім того, Конституція України є базою для прийняття законодавчих та підзаконних актів, оскільки вона має найвищу

юридичну силу серед усіх нормативних актів, які діють на території України.

Окремі міжнародно-правові норми знайшли своє відображення у законодавстві України з питань митної справи. Так, фундаментом чинного Митного кодексу України стала Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція, 1973 р.) [4], при розробці Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД) у якості міжнародного стандарту була використана Гармонізована система опису та кодування товарів, розроблена Всесвітньою митною організацією у 1983 р. [5] Многолітню практику застосування на територію України має Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП 1975 р.) [6], процедура міжнародного транзиту, що регламентовані Конвенцією МДП, передбачає контроль перевізників та транспортних засобів, оперативний обмін інформацією, застосування системи управління ризиками тощо.

Стратегічною метою Української держави є вступ до Європейського Союзу, а однією з важливих вимог її досягнення є вдосконалення передусім митного законодавства, наближення його до рівня митних норм європейських країн. Однак митний кодекс ЄС присвячений тільки регулюванню відносин, які пов'язані безпосередньо з переміщенням товарів та вантажу через митний кордон.

У висновках необхідно відзначити, що у Митному кодексі України 2012 р. у ст. 7, не відбувається розкриття цього поняття, а дається лише перелік окремих видів діяльності митних органів. Однак, по-перше, у реалізації митної справи в нашій державі бере участь не тільки митна система, а і значне коло інших державних та недержавних органів, організацій тощо; по-друге, у цій статті визначено лише окремі напрями діяльності митних органів. Таким чином, пропонуємо визнати митну справу як спільну діяльність державних та недержавних суб'єктів, яка об'єднується системою митних органів відносно забезпечення виконання правил та стандартів переміщення товарів, багажу та транспортних засобів через митний кордон України.

Предмет митного права (як галузі права) включає в себе не всі питання, що виникають у зв'язку із формуванням та здійсненням митної політики, а лише ту їхню частину, яка пов'язана із регламентацією різноманітних митних процедур.

Проблема правового забезпечення, що регулює митну діяльність досліджена ще недостатньо. Про це свідчать часті зміни і доповнення до чинного митного законодавства. Однак слід зазначити, що з перших днів незалежності України закладено ґрунтовні засади розвитку законодавчого процесу у митній справі. Сьогодні необхідно утвердити стабільну, погоджену з Конституцією України правову базу для митних органів, що відповідала б новим істотним змінам у суспільних відносинах держави.

Література:

1. Ківалов С.В., Кормич Б.А. Митна політика України. Одеса: Юрид. л-ра, 2001. 245 с.
2. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44-48. Ст. 552.
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254 к / 96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text
5. Міжнародна конвенція «Про гармонізовану систему опису та кодування товарів» 14.06.1983 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/159089__528800
6. Митна Конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП 1975 року) URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_012#Text